

SPRÁVA O PLNENÍ ÚLOH KONZULÁRNEJ SLUŽBY SR V ROKU 2021

1. VÝCHODISKÁ HODNOTENIA

Činnosť konzulárnej služby SR bola aj v roku 2021 ovplyvnená pretrvávajúcou pandémiou COVID-19. V konzulárnej praxi sa to prejavilo zvýšeným záujmom o konzulárne služby poskytované najmä slovenským občanom (agenda vydávania dokladov, matričná a štátoobčianska agenda) a dočasným poklesom (oproti predpandemickému obdobiu) záujmu o konzulárne služby vo vízovej či pobytovej agende **v dôsledku zníženia mobility cudzincov a pretrvávajúcich reštrikčných opatreniach pri prekračovaní hraníc nielen SR, ale aj v prípade ostatných štátov. Zastupiteľské úrady (ďalej len „ZÚ“) a ústredie pokračovali v informačnej činnosti** (prostredníctvom Konzulárneho informačného centra, pohotovostnej služby v mimopracovnom čase, konzulárneho odboru, odboru krízového manažmentu a zastupiteľských úradov v zahraničí) **v reakcii na pretrvávajúce dožiadania verejnosti k podmienkam cestovania počas pandémie COVID-19.**

Je potrebné zdôrazniť, že aj počas pandémie bola občanom SR **poskytovaná konzulárna ochrana v plnom rozsahu** v súlade s vnútroštátnou legislatívou a *acquis* EÚ. Možno konštatovať, že pri výkone konzulárnych činností a komunikácii s klientmi bol aj v roku 2021 kladený **vysoký dôraz na včasnosť, empatiu a profesionalitu poskytovaných služieb a zvyšovanie ich klientskeho štandardu.** V rámci pokračovania „klientsky priateľských“ riešení v konzulárnych službách bol, po zavedení bezhotovostných platieb prostredníctvom POS terminálu a softvérovej pokladne na legalizačnom úseku konzulárneho odboru MZVEZ SR (ďalej len „KONZ“), spustený pilotný projekt na využitie platobného terminálu na vybraných ZÚ.

Konzulárne orgány Slovenskej republiky v roku 2021 okrem iného:

- osvedčili **47 126 listín**, kópií, podpisov a prekladov (nárast o 7 545);
- vybavili **22 649 žiadostí o vydanie cestovného pasu** (nárast o 8 184), **7 362 žiadostí o vydanie občianskeho preukazu** (nárast o 2 729), **565 žiadostí o vydanie vodičského preukazu** (nárast o 189) a **3 288 žiadostí o vydanie náhradného cestovného dokladu** (nárast o 226) občanom SR;
- zrealizovali **8 843 úkonov matričnej agendy** (nárast o 999);
- zaevidovali **5 049 osobných dokladov a vecí stratených** v zahraničí občanmi v SR (nárast o 368);
- riešili **2 541 prípadov štátnoobčianskej agendy** (nárast o 377);
- spracovali **1 296 žiadostí o Výpis z registra trestov** Generálnej prokuratúry SR (pokles o 85);
- zaregistrovali **1 283 oznámení o trestnej činnosti občanov SR** v zahraničí (pokles o 95);
- boli **konfrontované s 1 106 úmrtiami** slovenských občanov (nárast o 161);
- pomáhali **264 raneným a hospitalizovaným** občanom SR (nárast o 28);
- **zosobášili** v zahraničí **10 párov** (nárast o 5);
- spracovali **9 294 žiadostí o víza** (nárast o 1 405) a udelili **8 365 víz** (nárast o 1 125);
- poskytli **pomoc v núdzi v 17 372 prípadoch** (v porovnaní s rokom 2020 pokles o 22 232);
- odpovedali na **199 965 e-mailových dožiadaní** (pokles o 15 515);
- vybavili prostredníctvom **Konzulárneho informačného centra 18 030 telefonických dožiadaní** (pokles o 14 954);
- spracovali **2 253 žiadostí o prechodný či trvalý pobyt** (pokles o 1 077).

Z porovnania vyššie uvedených vybraných konzulárnych úkonov s predchádzajúcim rokom vyplýva, že aj **vzhľadom na pandémiu COVID-19**, ktorá naďalej obmedzovala mobilitu klientov (občanov SR i cudzincov), **bol zaznamenaný významný nárast v počte konzulárnych podaní hlavne v tých agendách, ktoré sa týkajú slovenských občanov** (žiadosti o cestovné pasy, občianske a vodičské preukazy, podania v rámci matričnej a štátoobčianskej agendy). Cestovné obmedzenia spôsobovali, že aj občania, ktorí si v minulosti vybavovali svoje žiadosti pri cestách do SR priamo na príslušných úradoch na území SR, preferovali podanie žiadostí na zastupiteľských úradoch.

V súvislosti s koordinovaným postupom ČŠ EÚ obmedziť vydávanie schengenských víz na cesty, ktoré nie sú nevyhnutné, bol zaznamenaný pokles podaní v tejto agende v porovnaní s obdobím pred vypuknutím pandémie COVID-19.

Správa o činnosti konzulárnej služby za rok 2021 sumarizuje výsledky dosiahnuté sieťou **74** konzulárnych pracovísk zastupiteľských úradov SR a konzulárnym odborom MZVEZ SR pri poskytovaní konzulárnej ochrany, asistencie, pomoci a služieb. Vzhľadom na skutočnosť, že ZÚ nemajú prístup k úplným informáciám o udalostiach, ktoré sa týkajú slovenských občanov v zahraničí (napr. presný počet hospitalizovaných osôb, počet úmrtí, odňatých detí, trestne stíhaných osôb a pod.), správa **obsahuje hodnotenie len tých údajov, o ktorých majú ZÚ a KONZ poznatky.**

Konzulárne úseky **74** ZÚ boli v hodnotenom období obsadené celkovo **88** diplomatickými zamestnancami, z toho **21** konzulmi „na plný úväzok“ a **67** zamestnancami s výkonom konzulárnej agendy v rámci ďalších kumulovaných funkcií (zastupovanie vedúceho ZÚ, politická agenda, ekonomická diplomacia, hospodársko-finančná agenda, bezpečnostno-komunikačná agenda a pod.), z toho v 4-roch prípadoch priamo vedúcimi ZÚ (3 veľvyslancami a 1 generálnym konzulom). Do plnenia úloh konzulárnej služby boli zapojení aj **konzulárni úradníci** (tzn. administratívno-technickí zamestnanci, zmluvné sily a miestne sily) v celkovom rozsahu **97,58** pracovných úväzkov.

Súčasťou siete ZÚ SR, ktoré sa podieľajú na poskytovaní pomoci a služieb slovenským občanom v zahraničí, sú aj **konzulárne úrady vedené honorárnymi konzulárnymi úradníkmi** (ďalej len „HKÚ“). **K 31. 12. 2021 pôsobilo vo svete spolu 193 HKÚ, z ktorých cca 40% je poverených aj výkonom vybraných konzulárnych funkcií** (osvedčovaním podpisov a kópií a vydávaním náhradných cestovných dokladov). HKÚ tiež poskytujú súčinnosť veľvyslanectvám a generálnym konzulátom SR v oblasti konzulárnej asistencie občanom SR.

I keď bol rok 2021 podobne ako predchádzajúci rok významne ovplyvnený pretrvávajúcou pandémiou ochorenia COVID-19, konzulárne úseky ZÚ postupne obnovovali aj výkon tých činností, ktoré vyžadujú osobnú prítomnosť žiadateľa a ktoré boli v predchádzajúcom roku utlmované. Postupne sa obnovoval aj výkon vízovej a pobytovej agendy a obmedzenia sa v roku 2021 dotýkali hlavne agendy žiadostí o schengenské víza za účelom turistiky.

2. KONZULÁRNA OCHRANA OBČANOV SR

Konzulárna ochrana je zákonom o zahraničnej službe definovaná ako súbor opatrení, úkonov a konaní, ktorými zastupiteľské úrady zabezpečujú **podporu, pomoc a ochranu v núdzi a v krízovej situácii**. Vysoký počet ciest našich občanov do zahraničia, spolu s početnou komunitou slovenských občanov žijúcou v rôznych štátoch sveta, sa úmerne

premieta do počtu žiadateľov o konzulárnu ochranu. V štandardných cestovateľských podmienkach evidujú ZÚ najviac prípadov konzulárnej ochrany v období letnej a prípadne aj zimnej turistickej sezóny, kedy je prirodzene najvyšší počet občanov v zahraničí. Záujem o konzulárnu ochranu sa zvyšuje v prípadoch, kedy vznikajú vo svete krízové situácie spôsobené buď prírodnými katastrofami (zemetrasenia, výbuchy sopiek, požiare, povodne a pod.) alebo teroristickými činmi. Vo väčšine prípadov ide o lokálne udalosti. V miestach s početnou usadenou slovenskou komunitou sú evidované najmä žiadosti o konzulárnu asistenciu v prípadoch problémov s miestnymi orgánmi, či už štátnymi alebo samosprávnymi, prípadne žiadosti o asistenciu pri hľadaní právneho zastúpenia pri súdnych či kvázi súdnych sporoch v týchto krajinách. **Pomoc v núdzi** bola v roku 2021 občanom poskytnutá v **17 372 prípadoch**.

V uplynulom roku boli konzuli kontaktovaní najmä v letných mesiacoch so žiadosťami slovenských občanov o aktuálne informácie vzhľadom na neustále zmeny v pandemických opatreniach jednotlivých krajín a potrebovali si overiť podmienky vstupu do cieľovej, prípadne tranzitnej krajiny. Okrem toho boli zaznamenané prípady žiadostí o asistenciu, kedy sa občania SR z dôvodu pandemických opatrení dostávali do problémov, najmä pri prekračovaní hraníc.

V mesiaci júl 2021 rezonovala **repatriácia slovenských študentov z Malty** do SR, ktorí boli počas jazykového pobytu umiestnení do karantény v súvislosti s ochorením COVID-19. **ZÚ Rím v spolupráci s honorárnym konzulom na Malte** podnikli kroky k možnej repatriácii do SR, ako aj náprave v oblasti stravovania a hygienických opatrení, či vyučovacieho procesu. ZÚ intenzívne riešil možnosti repatriácie študentov komerčnými linkami alebo repatriáčnymi letmi a bol v neustálom kontakte so študentami, ich rodičmi, ako aj miestnymi úradmi.

Dramatická zmena bezpečnostnej situácie v **Afganistane** v auguste 2021 si vyžiadala bezprostredné riešenie evakuácie našich občanov, ich rodinných príslušníkov, ako aj afganských občanov z krajiny do Európy. Príchod do SR bol riešený v úzkej súčinnosti so ZÚ Teherán a príslušnými útvarmi Ministerstva vnútra SR a Ministerstva obrany SR. Rovnako boli na evakuáciu využité kapacity partnerských štátov, napr. Ukrajiny pri evakuácii skupiny 12 afganských občanov do SR cez územie Ukrajiny, kde zohral koordinačnú úlohu ZÚ Kyjev.

ZÚ Jakarta koordinoval pomoc pri zisťovaní informácií o dvoch slovenských občanoch žijúcich **na Filipínach**, s ktorými ich rodiny stratili kontakt po tajfúne RAI-21, ktorý postihol strednú časť krajiny v polovici decembra 2021 a úplne zničil základnú infraštruktúru v zasiahnutých oblastiach.

ZÚ Londýn poskytoval asistenciu **pri repatriáciách slovenských pacientov** v sprievode britských záchranárov do SR, najmä pri prechode hraníc v súvislosti s protipandemickými opatreniami.

GK Krakov poskytoval súčinnosť **pri transporte slovenských COVID pacientov** na liečenie v Poľsku, rovnako aj pri spätnom transporte do SR.

2.1. Nefinančná pomoc v núdzi

Nefinančná konzulárna pomoc predstavuje komplex opatrení, ktorými ZÚ zabezpečujú riešenie núdzového stavu, v ktorom sa občania SR ocitnú v zahraničí. Takmer všetky žiadosti našich občanov o poskytnutie pomoci spadali do tejto kategórie konzulárnej asistencie. **V roku 2021 poskytovalo nefinančnú pomoc 43 ZÚ v 17 368 prípadoch** (v roku 2020 išlo o 39 604, avšak tento vyšší počet priamo súvisí s prepuknutím pandémie a organizovanými

repatriáciami). V porovnaní s rokom 2019, kedy bolo evidovaných 6 089 prípadov, tento počet predstavuje tiež dramatický nárast. Najvyšší počet prípadov poskytnutia nefinančnej pomoci v núdzi zaznamenali **ZÚ Londýn (6 261), Praha (3 387), Haag (2 915), Berlín (1 073) a Budapešť (592)**.

Rovnako ako aj v minulých obdobiach sa aj v roku 2021 veľká časť slovenských občanov dožadovala zabezpečenia intervencie v prípadoch, ktoré boli mimo zákonných kompetencií konzulárnej služby (napr. pomoc vodičom kamiónov pri vybavovaní oslobodenia od pokút za dopravné priestupky, riešenie krádeží, úhrada nákladov za poskytnuté zdravotnícke služby a pod.).

2.2. Finančná pomoc v núdzi

V roku 2021 bola poskytnutá **návratná finančná pomoc** v núdzi **4** občanom SR, a to **3 zo strany ZÚ Londýn, a 1 zo strany ZÚ Bern** (v roku 2020 poskytli ZÚ finančnú pomoc 32 občanom, pričom tento vysoký počet priamo súvisel s prvou fázou pandémie COVID-19). Išlo o prípady, v ktorých nebolo možné zabezpečiť finančné prostriedky na návrat do SR využitím medzinárodného finančného transferu.

Prevažná väčšina občanov SR, ktorí sa v zahraničí dostanú do finančnej tiesne, však dokáže vyriešiť svoju situáciu prostredníctvom peňažných ústavov alebo spoločností poskytujúcich služby finančného transferu (napr. Western Union).

2.3. Ochrana práv maloletých v zahraničí

Agenda ochrany práv maloletých v zahraničí predstavuje, vzhľadom na vysoký emocionálny náboj, komplikovaný právny, politický a sociálny rozmer, ako aj mediálnu exponovanosť (osobitne v prípadoch tzv. rodičovských cezhraničných únosov detí), jednu z **najcitlivejších a najkomplikovanejších oblastí činnosti konzulárnej služby realizovanej rezortom diplomacie**.

Úloha ZÚ pri ochrane práv maloletých spočíva predovšetkým v súčinnosti a sprostredkovaní dožiadaní slovenských súdov, Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže (ďalej len „CIPC“) a ďalších slovenských orgánov vo vzťahu k príslušným úradom štátov pôsobnosti ZÚ. Miera zapojenia ZÚ do riešenia prípadov závisí od toho, či krajina pôsobnosti ZÚ je zmluvnou stranou Haagskych dohovorov o právnej ochrane maloletých (Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práva povinností a opatrení na ochranu dieťaťa, Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí a Dohovor o medzinárodnom vymáhaní výživného na deti a iných členov rodiny). V signatárskych štátoch Haagskych dohovorov preberá kompetencie v riešení prípadu CIPC, ktorému ZÚ poskytujú súčinnosť. V štátoch, ktoré nie sú zmluvnými stranami zmienovaných dohovorov, prípady ochrany maloletých riešia priamo ZÚ a KONZ v úzkej súčinnosti s CIPC.

V tomto kontexte je potrebné uviesť, že výber práva v oblasti ochrany maloletých bol v signatárskych krajinách Haagskych dohovorov ustanovený ako právo štátu obvyklého pobytu dieťaťa, čo limituje reálne možnosti ZÚ.

Úkony konzulárnej služby ZÚ sú vždy vykonávané s cieľom naplnenia najlepšieho záujmu dieťaťa. Základný postup ZÚ v prípade výkonu agendy ochrany práv maloletých je síce vo všeobecnosti upravený v príslušných článkoch smernice č. 47/2021 zo dňa 16. júla 2021

Konzulárna smernica (ďalej len „konzulárna smernica“), avšak vzhľadom na komplikovanú povahu každého jednotlivého prípadu týkajúceho sa maloletých, je potrebné vychádzať zo znalostí teritória a spôsobu uvažovania či konania miestnych orgánov. Pri výkone tejto agendy je mimoriadne dôležité prispôbovať spôsob konania nielen platným právnym predpisom v prijímajúcej krajine, ale aj miestnym kultúrnym zvyklostiam a konkrétnym podmienkam každého jednotlivého prípadu. V opačnom prípade existuje vysoká miera rizika, že aj tie najsprávnejšie úkony môžu zapôsobiť kontraproduktívne a nepomôžu k riešeniu vecí.

Pri zabezpečení ochrany práv maloletých v zahraničí **poskytovali ZÚ v roku 2021 súčinnosť v 155 prípadoch, čo predstavuje medziročný pokles oproti roku 2020**, kedy bolo riešených 215 prípadov.

Najrozsiahlejšia agenda ochrany práv maloletých sa týkala **ZÚ Praha (64 evidovaných prípadov)** a **ZÚ Viedeň (56)**, ďalej ZÚ Budapešť (6), ZÚ Bern (5), ZÚ Paríž (4), ZÚ Haag (4), ZÚ Bukurešť (4), ZÚ Rím (3), ZÚ Washington (2). Do riešenia tejto problematiky boli zapojené aj ZÚ Atény, ZÚ Bejrút, ZÚ Canberra, ZÚ Havana, GK Krakov, ZÚ Madrid a ZÚ Mexiko, ktorí riešili po 1 prípade z oblasti ochrany práv maloletých v zahraničí.

Z úspešne ukončených prípadov v roku 2021 môžeme spomenúť prípad, na riešení ktorého participoval ZÚ Varšava. V uvedenom prípade sa úzka spolupráca s CIPC ukázala ako efektívna a poľský súd rozhodol o zverení dieťaťa do výchovy späť slovenskej matke.

2.4. Odobratie maloletých rodičom rozhodnutím úradov cudzích štátov

V hodnotenom období ZÚ zaregistrovali **58 prípadov** odobratia maloletých rodičom rozhodnutím príslušných orgánov štátov akreditácie. Najviac prípadov už tradične evidoval **ZÚ Londýn (34), ďalej ZÚ Viedeň (11), ZÚ Praha (5), ZÚ Štokholm (3), ZÚ Bukurešť (3), ZÚ Rím (2), GK Mníchov (2), ZÚ Haag (1), ZÚ Madrid (1) a ZÚ Varšava (1).**

2.5. Obete obchodovania s ľuďmi

ZÚ v zahraničí spolupracujú v danej problematike so Slovenskou katolíckou charitou, ktorá zabezpečuje službu prednávratovej asistencie a asistovaných dobrovoľných návratov pre gestora problematiky, ktorým je Ministerstvo vnútra SR, na základe zmluvy o poskytovaní služieb. ZÚ postupujú podľa vypracovanej metodiky, ktorá slúži pre zamestnancov konzulárnej služby v zahraničí za účelom zabezpečenia jednotného postupu pri realizácii asistovaných dobrovoľných návratov.

Postup zastupiteľských úradov v prípade podozrenia na obchodovanie s ľuďmi je zaradený aj do vzdelávacích aktivít konzulov pripravujúcich sa na vyslanie v zahraničí v rámci predvýjazdovej konzulárnej prípravy ako samostatná problematika.

V roku 2021 bola služba **prednávratovej asistencie** v prípade podozrenia z obchodovania s ľuďmi poskytnutá **v 6 prípadoch**, čo je o 1 prípad menej ako v predchádzajúcom roku 2020. Prípady podozrenia na obchodovanie s ľuďmi riešili **ZÚ Berlín, Londýn, Štokholm, Viedeň a Dublin.**

2.6. Trestná činnosť občanov SR

Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch upravuje právo cudzinca zadržaného v zahraničí na kontakt so svojím ZÚ. Príslušné orgány štátu, v ktorom bol cudzinec zadržaný,

sú povinné informovať o jeho zadržaní, uväznení, vzatí do väzby alebo inom obmedzení jeho osobnej slobody len v prípade, ak o to sám požiada. Keďže ZÚ nemajú možnosť domáhať sa z vlastnej iniciatívy informácií súvisiacich s trestnou činnosťou svojich občanov v zahraničí, údaje o skutočnostiach súvisiacich s ich trestnou činnosťou sú len čiastkové.

V roku 2021 boli ZÚ informované o 1 283 prípadoch trestnej činnosti či podozrenia zo spáchania trestnej činnosti občanmi SR v zahraničí. Aj napriek skutočnosti, že oproti roku 2020, kedy bolo evidovaných 1 378 prípadov ide o pokles, je potrebné tento údaj brať s veľkou rezervou, nakoľko veľké množstvo zadržaných či odsúdených občanov SR (najmä v krajinách s vyšším štandardom výkonu väzby či trestu odňatia slobody), nemá záujem o informovanie o obmedzení svojej osobnej slobody. **ZÚ Londýn bol vyrozumený o trestnej činnosti až v 725 prípadoch slovenských občanov** (rok predtým 693), ZÚ Praha o 146 (155 v roku 2020), ZÚ Budapešť 77 (2020 - 98) a ZÚ Haag 39 (2020 - 61).

2.7. Zranenia, úrazy a hospitalizácie

V roku 2021 informovali ZÚ celkom **o 264 prípadoch zranení a hospitalizácií slovenských občanov v zahraničí, čo predstavuje v porovnaní s predchádzajúcim rokom mierny nárast** (236 v roku 2020). Najčastejšie túto agendu spracovával **ZÚ Praha (69), Londýn (27), Haag (18)**, Ankara a Budapešť (po 13), Berlín (12), Mníchov, Viedeň a Záhreb (po 11).

ZÚ vo väčšine vystupujú pri riešení prípadov zranení a hospitalizácie ako sprostredkovateľ medzi zdravotníckymi zariadeniami a príbuznými hospitalizovanej osoby, v nemalej miere pri komunikácii s nemocničným personálom aj ako tlmočníci z dôvodu operatívneho preklenutia jazykovej bariéry. ZÚ asistovali aj pri niekoľkých hospitalizáciách občanov SR pri ochorení Covid-19.

Údaje o počte zranených a hospitalizovaných osôb nie sú úplné, nakoľko orgány prijímajúcich štátov sú povinné poskytnúť informácie diplomatickým a konzulárnym úradom cudzích krajín iba v prípade, ak o to dotknutá osoba požiada, prípadne ak nie je možné s hospitalizovanou osobou komunikovať z dôvodu povahy ochorenia či zranenia a zdravotnícke zariadenie nedisponuje kontaktom na blízke osoby či príbuzných. V mnohých prípadoch si dotknuté osoby výslovne neželajú informovať príbuzných alebo tak urobia samostatne a asistenciu zastupiteľského úradu nevyžadujú.

2.8. Úmrtia

ZÚ informovali v roku 2021 o úmrtí 1 106 občanov SR (945 v roku 2020). Počet zaznamenaných úmrtí občanov SR v zahraničí sa oproti predchádzajúcemu roku zvýšil o 161. Na náraste počtu úmrtí sa bezpochyby podpísala aj pandémia, nakoľko viacero prípadov úmrtí bolo označených za úmrtia v súvislosti, resp. v dôsledku Covid-19. **Z uvedeného počtu informoval ZÚ Praha o 758 úmrtiach**, Londýn o 104. Na území NSR (ZÚ Berlín a GK Mníchov) boli úrady informované o 42 úmrtiach. Nasledujú ZÚ Viedeň (27), Bern (23) a Budapešť (17).

V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že **väčšina prípadov sa týkala úmrtí občanov SR s dlhodobým či trvalým pobytom v zahraničí.** Logicky najviac úmrtí je evidovaných v Českej republike, pričom väčšinu prípadov predstavujú prirodzené úmrtia (staroba, ochorenia), zaznamenané boli aj samovraždy (21).

V prípade získania informácie o úmrtí je úlohou konzulárnej služby zabezpečiť vyrozumienia príbuzných či blízkych zosnulého a informovať ich o skutočnostiach nevyhnutných na prepravu telesných pozostatkov do SR, alebo spôsobe zabezpečenie pohrebu zosnulého občana v štáte, v ktorom zomrel. V niektorých prípadoch, pokiaľ občan SR zomrel na území štátu, ktorý nie je signatárom dohovoru o preprave tel zosnulých, vystavuje ZÚ tiež sprievodný list na prepravu telesných pozostatkov. **V roku 2021 boli sprievodné listy vystavované na 12-tich ZÚ v zahraničí v počte 114 kusov**, čo je oproti roku 2021 takmer dvojnásobok. Najviac sprievodných listov vystavil **ZÚ Londýn (90)**. Vyskytli sa aj prípady, keď príbuzní zosnulých odmietli financovať prevoz telesných pozostatkov na Slovensko a ZÚ sprostredkoval kontakty s príslušnými úradmi v krajine, ktoré napokon zosnulých občanov SR obvykle spopolnili a pochovali na náklady samosprávnych orgánov prijímajúceho štátu.

3. KONZULÁRNE FUNKCIE

3.1. Osvedčovanie písomností, podpisov a prekladov

Zo strany občanov SR i cudzincov bolo **najčastejšie vyžadovanou službou poskytovanou konzulárnymi úsekmi jednotlivých zastupiteľských úradov** v roku 2021 **osvedčovanie listín, podpisov, kópií a prekladov**. Možno konštatovať, že na zabezpečovaní tejto agendy sa podieľali všetky ZÚ poverené výkonom konzulárnych funkcií. **V roku 2021 vykonali ZÚ spolu 47 126 osvedčovacích úkonov, čo predstavuje oproti roku 2020, kedy bolo vykonaných 39 581 osvedčovacích úkonov, nárast o 7 545 úkonov.**

Najvyšší podiel na počte vykonaných osvedčení podpisov a kópií listín (bez osvedčovania prekladov a vyššieho overenie listín) **mali v roku 2021 ZÚ Londýn (4 620), Moskva (2 427), Kyjev (1 897), Bern (1 830), Hanoj (1 483), Dublin (1 473), Teherán (1 458), Užhorod (1 207) a Budapešť (1 144)**. V agende vyššieho overovania (tzv. superlegalizácie) vykonali najviac úkonov **ZÚ Hanoj (1 489), Teherán (829), Bangkok (639) a Bejrút (445)**.

Súčasťou osvedčovacej agendy je aj **overovanie predložených prekladov, resp. ich vyhotovovanie a osvedčovanie v súlade s ustanovením §14e ods. 1 písm. c) a d) zákona č. 151/2010 Z. z. zahraničnej služby**. **V roku 2021 bolo vykonaných 2 137 osvedčení predložených prekladov a 2 140 osvedčení prekladov vyhotovených priamo na ZÚ. Najvyšší počet osvedčení predložených prekladov, bol vykonaný na ZÚ Buenos Aires (224), Brusel (199), Užhorod (188), Káhira (184) a Ottawa (140). Najväčší počet osvedčení prekladov listín vyhotovených na ZÚ bol na ZÚ Londýn (631), Tel Aviv (306), Brusel (169), GK Užhorod (167) a ZÚ Paríž (100).**

V súvislosti s agendou prekladov je potrebné zmieniť aj **vydávanie potvrdení prekladateľa** v zmysle § 126 ods. 4 zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov o tom, že preklad vykonala v zahraničí oprávnená osoba. Najviac takýchto potvrdení v roku 2021 vydal **ZÚ Praha (243)**.

Okrem zastupiteľských úradov je osvedčovacia agenda vykonávaná v súlade s ustanovením § 14f zákona č. 151/2010 Z. z. o zahraničnej službe aj legalizačným pracoviskom konzulárneho odboru MZVEZ SR. Toto pracovisko vykonáva vyššie overenie slovenských verejných listín a listín vydaných zastupiteľskými úradmi iných krajín akreditovanými pre SR. Rovnako poskytuje informácie k postupu vyššieho overenia listín na použitie v zahraničí. V roku 2021 prijalo uvedené pracovisko **3 430 žiadostí o vykonanie vyššieho overenia listín** vydaných inštitúciami SR na použitie v zahraničí a listín vydaných

zastupiteľskými úradmi akreditovanými v SR. Podobne ako v prípade osvedčovacích úkonov vykonávaných ZÚ, aj legalizačné pracovisko KONZ zaznamenalo oproti roku 2020 **nárast osvedčovacích úkonov o 724**.

Z celkového počtu 3 430 žiadostí bolo **1 243** žiadostí o vykonanie osvedčenia listiny **apostilom** na použitie v krajinách, ktoré sú zmluvnými štátmi Dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín. Aj v tejto oblasti bol oproti predchádzajúcemu obdobiu zaznamenaný **nárast o 355 úkonov**.

Legalizačné pracovisko KONZ vykonáva tiež vyššie osvedčenie výpisov z registra trestov na použitie v zahraničí v prípade žiadostí o túto listinu podaných prostredníctvom zastupiteľských úradov a generálnych konzulátov SR. V roku 2021 bolo legalizačným pracoviskom vybavených **127 žiadostí o vyššie overenie výpisu z registra trestov** (88 v roku 2020), podaných prostredníctvom ZÚ, čo predstavuje oproti roku 2020, kedy bolo vykonaných 88 týchto osvedčení, **nárast o 39 žiadostí**.

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že zvýšenie počtu žiadostí o vykonanie osvedčovacích úkonov je možné vysvetliť nielen obmedzením mobility v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19 v jednotlivých krajinách, ale aj skutočnosťou, že počet občanov SR v produktívnom veku, ktorí sa dlhodobo resp. trvale zdržiavajú na území cudzích štátov kontinuálne rastie. Rovnako zvyšovanie počtu žiadostí o vyššie osvedčenie (superlegalizácia) súvisí so zvýšeným počtom cudzincov, ktorí majú v úmysle cestovať do SR za iným účelom ako je krátkodobý pobyt.

3.2. Cestovné doklady, občianske preukazy, vodičské preukazy a náhradné cestovné doklady

Vybavovanie žiadostí o vydanie osobných dokladov (cestovných pasov, občianskych preukazov, vodičských preukazov a náhradných cestovných dokladov) **patrí dlhodobo medzi najžiadanejšie druhy konzulárnych služieb poskytovaných na ZÚ**. Kým v roku 2005 predstavoval objem žiadostí o vystavenie dokladov predložených na všetkých ZÚ SR úhrne 9 875 podaní a nasledujúcich 5 rokov narastal len pozvoľna (10 952 v roku 2010), v ostatných 11 rokoch nastal **výrazný nárast podaní v tejto agende**, kedy počet žiadateľov stúpol o viac ako dvojnásobok (22 064 žiadostí v roku 2018, 25 302 v roku 2019, 22 536 v roku 2020). **ZÚ v roku 2021 prijali spolu 33 865 žiadostí**, čo predstavuje celkový **nárast podaní o 11 329** v porovnaní s predchádzajúcim rokom.

Predovšetkým pasová agenda patrí medzi najpočetnejšie konzulárne agendy väčšiny ZÚ. **V roku 2021 požiadalo prostredníctvom ZÚ o vystavenie cestovného pasu celkom 22 649 klientov** (14 465 v roku 2020, 16 428 v roku 2019, 13 856 v roku 2018, 15 384 v roku 2017, 14 695 v roku 2016). Už niekoľko rokov sa **najviac žiadateľov** o pasy obracia striedavo **na ZÚ Londýn (7 763) a Praha (3 191)**. V Spojenom kráľovstve i Česku žijú početné komunity občanov SR, pričom v prvom prípade **nárast počtu žiadostí o vydanie cestovného pasu súvisel najmä s brexitom a potrebou občanov vybaviť si pobytové povolenie v Spojenom kráľovstve**. V porovnaní s rokom 2020 sa počet žiadostí prijatých na ZÚ Londýn zdvojnásobil (nárast o 116%). V roku 2021 tieto dva ZÚ spracovali žiadosti **10 954 občanov, čo je cca 48 % z celkového počtu žiadostí**. Taktiež ZÚ Dublin (1 076 žiadostí), ZÚ Tel Aviv (1 070 žiadostí) a ZÚ Viedeň (1 053 žiadostí) patrili v roku 2021 k popredným spracovateľom tejto agendy. Vysoký počet žiadostí vybavovali tiež ZÚ Bern (942), GK Mníchov (766), GK

New York (764), ZÚ Brusel (619), ZÚ Ottawa (619), ZÚ Berlín (521), ZÚ Haag (488) a ZÚ Washington (482).

Občania SR, spĺňajúci zákonom stanovené podmienky, môžu podávať na ZÚ taktiež žiadosti o **vydanie občianskeho preukazu**. Najviac žiadateľov sa v roku 2021 s týmto druhom žiadostí obrátilo **na ZÚ Praha**, ktorý zabezpečoval vydanie občianskeho preukazu pre **2 250** osôb (nárast o 87%). V poradí druhým najfrekventovanejším ZÚ bol **Londýn (2 126 žiadostí)**. Oba spomínané ZÚ zabezpečovali vydanie 4 376 občianskych preukazov, čo predstavuje cca **59 % podiel z celkového počtu 7 362 žiadostí** (4 633 žiadostí v roku 2020).

Rastúci záujem o vydanie občianskeho preukazu súvisí aj s rozšírením okruhu občanov, ktorí môžu byť držiteľmi občianskeho preukazu od 1. 12. 2019, kedy nadobudol účinnosť nový zákon č. 395/2019 Z. z. o občianskych preukazoch.

Osoby s trvalým pobytom v SR, či už ide o slovenských občanov alebo cudzincov, majú od roku 2012 možnosť podania žiadosti o výmenu či obnovu vodičského preukazu získaného v SR aj prostredníctvom ZÚ. V porovnaní s ostatnými vyžadovanými osobnými dokladmi je však podiel vydaných vodičských preukazov najnižší. **V roku 2021 možnosť výmeny či obnovy vodičského preukazu prostredníctvom ZÚ využilo 565 osôb** (376 v roku 2020, 543 v roku 2019, 579 v roku 2018, 685 v roku 2017). Z týchto žiadostí bolo na **ZÚ Praha** podaných **152 (27 %)** a na **ZÚ Londýn 106 (19 %)**.

Slovenským občanom, ktorí sa počas pobytu v zahraničí ocitli z rôznych príčin bez platného cestovného dokladu, **vydali ZÚ v roku 2021 spolu 3 288 náhradných cestovných dokladov** (ďalej len „NCD“) (3 062 v roku 2020, 4 671 v roku 2019, 4 354 v roku 2018, 4 447 v roku 2017). Najviac NCD už niekoľko rokov po sebe vydáva **ZÚ Londýn (1 272 v roku 2021, 1 351 v roku 2020, 2 311 v roku 2019, 2 256 v roku 2018)**. **Podiel ZÚ Londýn na celkovom počte vydaných NCD bol 39 %**. Výraznejší počet NCD (medzi 100 až 270) vydali v minulom roku aj ZÚ Dublin, ZÚ Bern, ZÚ Haag, ZÚ Madrid, ZÚ Rím, GK Mníchov a ZÚ Praha.

V roku 2021 sa na slovenské ZÚ obrátil **1 občan iného členského štátu EÚ (ČR) so žiadosťou o vystavenie náhradného cestovného dokladu EÚ**. V roku 2020 ZÚ nevydali ani jeden takýto doklad, v roku 2019 vydali 4 ZÚ 14 takýchto dokladov.

Štatistika počtu žiadostí o vydanie dokladov na zastupiteľských úradoch SR v roku 2021 – TOP 20

ZÚ SR	CP	OP	VP	NCD	ETD	SPOLU:
Londýn	7 763	2 126	106	1 272	0	11 267
Praha	3 191	2 250	152	104	0	5 697
Dublin	1 076	490	33	270	0	1 869
Bern	942	264	21	215	0	1 442
Viedeň	1 053	206	25	27	0	1 311
Tel Aviv	1 070	8	1	2	0	1 081
Brusel	619	224	32	95	0	970
New York	764	155	12	36	0	967
Haag	488	257	37	167	0	949

Mníchov	766	41	3	130	0	940
Berlín	521	214	19	142	0	896
Ottawa	619	93	3	14	0	729
Washington	482	81	11	62	0	636
Madrid	335	143	3	137	0	618
Paríž	295	146	14	87	0	542
Oslo	292	77	16	87	0	472
Rím	183	31	5	135	0	354
Canberra	304	35	9	6	0	354
Kodaň	169	67	11	32	0	279
Nikózia	163	73	7	17	0	260
Spolu TOP20:	21 095	6 981	520	3 037	0	31 633
Zvyšné ZÚ:	1 554	381	45	251	1	2 232
Celkom:	22 649	7 362	565	3 288	1	33 865

V zmysle zákona č. 647/2007 Z. z. o cestovných dokladoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zabezpečuje konzulárny odbor MZVEZ SR v súčinnosti s odborom dokladov a evidencií Prezídia Policajného zboru SR pasovú agendu v prospech ústavných činiteľov a zamestnancov orgánov štátnej správy, vrátane rezortu diplomacie. **KONZ v roku 2021 takto zabezpečil vydanie 685 diplomatických a 425 služobných pasov** (v roku 2020 bolo vydaných 626 diplomatických a 385 služobných pasov, v roku 2019 bolo vydaných 644 diplomatických a 592 služobných pasov, v roku 2018 bolo vydaných 604 diplomatických a 457 služobných pasov, v roku 2017 bolo vydaných 691 diplomatických a 604 služobných pasov).

3.3. Matričná agenda

Matričná agenda v konzulárnej praxi ZÚ zahŕňa hlavne vybavovanie žiadostí o zápis matričných udalostí (**narodenia, sobáše a úmrtia občanov SR**), ktoré nastali v zahraničí, ďalej zabezpečovanie odpisov matričných dokladov na matričných úradoch v SR a tiež výmenu matrik. **ZÚ v roku 2021 zabezpečili súhrnne 8 843 týchto úkonov čo predstavuje nárast oproti roku 2020, kedy bolo zaznamenaných 7 134 úkonov.**

Najpočetnejšie zastúpenie v rámci tejto agendy predstavujú žiadosti o **zápis matričnej udalosti do osobitnej matriky**. Za rok 2021 bolo vybavených spolu **4 866** žiadostí tohto typu, čo predstavuje oproti roku 2020 s počtom zápisov **4 171 tiež nárast. Z uvedeného počtu bolo 3 462 žiadostí o rodné listy, 1 331 žiadostí o sobáše listy sobášov a 73 žiadostí o úmrtné listy**. Uvedené skutočnosti podporujú hypotézu o rastúcej emigrácii občanov SR v produktívnom veku do zahraničia. Najvyšší podiel na zabezpečení požiadaviek na zápis matričných udalostí mali v roku 2021 **ZÚ Praha (1 155 žiadostí), Londýn (968), Bern (458), Viedeň (279) a Tel Aviv (226)** ktoré vybavili 3 086 žiadostí, tzn. 63,4 % z celkového počtu podaných žiadostí. Celkovo sa agenda matričných zápisov objavila v rôznom rozsahu v konzulárnej praxi na 61 ZÚ.

3.4. Agenda štátneho občianstva

ZÚ v rámci štátnoobčianskej agendy prijímajú a spracúvajú žiadosti občanov SR o vydanie osvedčenia alebo potvrdenia o štátnom občianstve, prepustenie zo štátnoobčianskeho zväzku SR, ako aj vykonávajú úkony spojené s informovaním o strate štátneho občianstva SR v dôsledku nadobudnutia štátneho občianstva cudzieho štátu, a tiež žiadosti cudzincov o udelenie štátneho občianstva SR. **V roku 2021 konzulárne úseky ZÚ vybavili celkom 2 541 žiadostí tohto druhu, čo predstavuje oproti roku 2020, kedy bolo vybavených 2 164 žiadostí, mierny nárast.**

Najvyšší objem v rámci agendy štátneho občianstva predstavujú žiadosti o **vydanie osvedčenia alebo potvrdenia o štátnom občianstve SR**. V roku 2021 bolo na ZÚ predložených spolu **2 121** takýchto žiadostí, najviac ich bolo vybavených prostredníctvom ZÚ Praha (294), Londýn (261), Ottawa (223), Tel Aviv (157), New York (153) a Dublin (113).

Zvýšil sa počet žiadostí týkajúcich sa prepustenia zo štátneho zväzku SR a straty štátneho občianstva v súvislosti s nadobudnutím štátneho občianstva cudzieho štátu, kedy zastupiteľské úrady vybavili celkom 239 žiadostí (oproti 202 žiadostiam v roku 2020). Najviac podaní súvisiacich so stratou štátneho občianstva v dôsledku nadobudnutia štátneho občianstva cudzieho štátu alebo prepustením zo štátnoobčianskeho zväzku, bolo spracovaných na ZÚ Praha (101), GK Mníchov (54) a ZÚ Viedeň (51).

Počet žiadostí o **udelenie štátneho občianstva SR** predložených na ZÚ dosiahol v roku 2021 hodnotu **181, čo predstavuje oproti roku 2020 nárast o 57 žiadostí.** Najvyšší počet žiadostí bol predložený na ZÚ Londýn (42), Tel Aviv (21), Berlín (21), Bern (22) a Praha (19). Najväčší nárast oproti roku 2020 zaznamenal ZÚ Londýn, ktorý v roku 2020 prijal 1 žiadosť a ZÚ Tel Aviv, ktorý v roku 2020 neprijal žiadnu žiadosť tohto druhu.

3.5. Konzulárne služby poskytované mimo sídla ZÚ

SR má vo väčšine štátov s početnejšou slovenskou komunitou svoje diplomatické a konzulárne úrady, avšak v krajinách s rozľahlým teritóriom nie je vždy z pohľadu občanov SR žijúcich v týchto oblastiach dostupnosť konzulárnych služieb uspokojivá. V snahe o zlepšenie tohto stavu v rámci možností sa ZÚ snažia zabezpečovať konzulárne služby pre našich občanov formou tzv. **výjazdových konzulárnych dní mimo sídla svojich úradov, prípadne do krajín priakreditácie, v ktorých nie je zriadený rezidentný zastupiteľský úrad SR.** Žiadatelia konanie výjazdových konzulárnych dní vysoko oceňujú.

V dôsledku pretrvávajúcej pandémie COVID-19 a s ňou súvisiacimi obmedzeniami cestovania ako aj stále sa meniacimi opatreniami v jednotlivých krajinách nemohli ZÚ v roku 2021 zrealizovať väčšinu plánovaných výjazdových konzulárnych dní za účelom poskytnutia konzulárnych služieb v oblastiach s početnou krajanskou komunitou.

V roku 2021 sa podarilo uskutočniť plánované konzulárne dni ZÚ Ottawa, ZÚ Canberra a GK New York.

ZÚ Ottawa uskutočnil výjazdové konzulárne dni v **Toronte** (september) a vo **Vancouveri** (november). Plánované konzulárne dni v Calgary sa z dôvodu pandemických opatrení v provincii Alberta nemohli uskutočniť.

ZÚ Canberra sa aj napriek striktným reštrikčným opatreniam v Austrálii a na Novom Zélande podarilo zrealizovať pracovný výjazd do **Aucklandu** (máj).

GK New York uskutočnil konzulárny výjazd do oblasti **Chicaga** (november), kde žiadali slovenskí občania hlavne o vydanie nových cestovných pasov. Obnovenie konzulárnych výjazdov po dvoch rokoch bolo veľmi pozitívne hodnotené krajanmi a GK plánuje rozšíriť konzulárne výjazdy aj do ďalších miest ako je napr. Seattle a Boston.

3.6. Elektronizácia konzulárnych služieb

V rámci národného projektu „Elektronizácia služieb na úseku ochrany práva záujmov občanov a podnikateľov SR v pôsobnosti Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR“ majú žiadatelia o konzulárne služby možnosť využívať na podanie žiadostí o vybrané konzulárne služby aj elektronické podania. **Elektronické moduly slúžiace na elektronizáciu konzulárnych agend sú sprístupnené na všetkých 74 ZÚ, ktoré vykonávajú konzulárne činnosti.**

Výhodou elektronizácie konzulárnych služieb je úspora času pre žiadateľov o konzulárne služby, ktorým sú dostupné prostredníctvom príslušných webových domén. Vyplnením a odoslaním elektronického formulára príslušnej žiadosti a výberom termínu návštevy na konzulárnom pracovisku sú splnené základné predpoklady na elektronické spracovanie žiadosti. V niektorých prípadoch (napr. pri podávaní žiadosti o výpis z registra trestov) je možné výstup elektronickej služby získať ešte v čase návštevy ZÚ, čo predstavuje pre žiadateľov významnú časovú úsporu. Zvyšovanie počtu podaní v uvedenej agende svedčí o záujme žiadateľov o takýto druh služieb.

V roku **2021** sa výrazne zvýšil počet žiadostí o konzulárne služby podaných **elektronicky**. Túto skutočnosť do značnej miery ovplyvnil fakt, že v období pokračujúcej pandémie COVID-19 bolo nevyhnutné v súvislosti s dodržiavaním protipandemických opatrení minimalizovať počet žiadateľov o konzulárne služby na ZÚ v jednom čase, a tak predovšetkým ZÚ so štandardne najvyššími počtami konzulárnych podaní využívali elektronické objednávanie a elektronické podania vo zvýšenej miere. Kým v roku **2019** bolo na ZÚ doručených **22 152** elektronických žiadostí o konzulárne služby, v roku **2020** to bolo **22 550**, v uplynulom roku **2021** to bolo už **31 349** podaní, čo znamená 29 % nárast oproti roku 2019 a 28 % nárast v porovnaní s rokom 2020. **Najvyšší počet žiadostí sa týkal žiadostí o vydanie dokladov, spolu 24 552 (z toho cestovné pasy 17 409, občianske preukazy 5 363, náhradné cestovné doklady 1 356 a vodičské preukazy 424).**

Najvýraznejší podiel na elektronicky spracovaných agendách majú tradične ZÚ Londýn a ZÚ Praha, ktoré spolu prijali **22 963** elektronických žiadostí. **ZÚ Londýn** vybavil **12 953** podaní, čo predstavuje 41 % všetkých podaní a **ZÚ Praha** **10 010** podaní, čo je 32 % všetkých podaní. K ostatným ZÚ s výraznejším podielom elektronicky vybavených žiadostí patria **Viedeň (2 053)**, **Dublin (1 389)** a **Bern (1 377)**. Najčastejšie elektronicky vybavovanou agendou bola agenda cestovných pasov, občianskych a vodičských preukazov, výpisu z registra trestov a žiadostí v rámci matričnej a štátoobčianskej agendy.

Zvýšenie počtu podaných žiadostí v roku 2021 oproti predchádzajúcim obdobiam signalizuje narastajúci záujem žiadateľov o vybavovanie konzulárnych podaní uvedeným spôsobom.

4. POSKYTOVANIE INFORMÁCIÍ

4.1 Konzulárne informačné centrum

Konzulárne informačné centrum (ďalej len „KIC“), ktoré v pracovnom čase poskytuje telefonické informácie z oblasti výkonu konzulárnych činností, zohráva po vypuknutí pandémie COVID-19 stále dôležitejšiu úlohu v informovaní klientov, občanov SR i cudzincov, o vývoji situácie spôsobenej pandemiou v SR, ako aj v zahraničí. V mimopracovnom čase jeho činnosť vykonáva na rovnakom telefónnom čísle pohotovostná diplomatická služba rezortu usmerňovaná odborom krízového manažmentu. Denná služba KIC a nočná diplomatická služba plnia úlohu prvého kontaktu. V roku 2021 zaznamenalo KIC celkom **18 030** telefonických dožiadaní, v roku 2020 to bolo 39 284 a v roku 2019 len 9 082 dožiadaní. Z celkového počtu 18 030 dožiadaní sa **15 978 (89 %)** týkalo **repatriácie a pandemických opatrení**. Legalizácie sa týkalo 884, cestovných dokladov 309 a víz 248 dožiadaní.

4.2. Využitie informačno-komunikačných technológií na sprístupňovanie informácií

Súčasťou odporúčaných opatrení, ktoré by mali vykonať občania pred cestou do zahraničia, je vyplnenie **registračného formulára sprístupneného na webovom sídle MZVEZ SR**. Táto bezplatná služba už viac ako desať rokov umožňuje zaregistrovaným osobám prístup k dôležitým informáciám a ich včasné varovanie pri cestách do rizikových oblastí, či oblastí postihnutých prírodnými katastrofami alebo bezpečnostnými hrozbami.

V dôsledku pandémie COVID-19 bol aj **v roku 2021 zaznamenaný mierny pokles vykonaných registrácií**, ktorý súvisí s limitovanými možnosťami cestovania vzhľadom na obmedzenia pri vstupe do jednotlivých krajín. **V roku 2021 bolo zaregistrovaných 26 918 osôb** (v roku 2020 to bolo 27 524 osôb, čo predstavuje len mierny pokles o 606 registrácií). Počet registrovaných osôb je však výrazne nižší ako **v roku 2019 (64 045 osôb)**, ktorý ešte nebol poznamenaný pandemiou COVID-19. Nárast registrácií bol zaznamenaný rovnako ako v minulom roku **do Chorvátska (6 344 v porovnaní s 5 977 v roku 2020), Grécka (2 540, v roku 2020 to bolo 1 249) a Talianska (2 446, 1 196 v roku 2020)**. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi sa zvýšil počet registrácií do susedných krajín (**Česká republika 2 163, v roku 2020 len 509, Rakúsko 1 467, 981 v roku 2020 a Maďarsko 1 402, kým v roku 2020 to bolo 605 registrácií**). Z tretích krajín sa zvýšil počet registrácií **do Turecka (903 v porovnaní so 189 v roku 2020) a Egypta (489 oproti 301 v roku 2020)**. Naopak sa **znížil počet registrácií do vzdialenejších destinácií ako Tanzánia (165 oproti 342 v roku 2020) a Maurícius (12 v porovnaní s 298 v roku 2020)**.

Dôležitým informačným zdrojom v rámci rezortu MZVEZ SR je webová stránka, ktorá obsahuje aktuálne informácie týkajúce sa podmienok cestovania v podobe informácií pre cestujúcu verejnosť a cestovných odporúčaní. Informácie pre cestujúcu verejnosť reflektovali predovšetkým zmeny podmienok vstupu či tranzitu územím cudzích štátov, ako aj prijímanie vnútroštátnych epidemiologických opatrení.

Celkový počet návštev webového sídla rezortu za rok 2021 dosiahol 17 353 514, čo je o 313 255 viac ako v roku 2020. Počet užívateľov stránky dosiahol **3 539 813**, pričom najviac pozretí stránky (**235 701**) bol zaevidovaný 1. 7. 2021. Od marca 2020 naďalej funguje **osobitná podstránka (www.mzv.sk/aktuality/koronavirus-2019)**, prostredníctvom ktorej sú pravidelne aktualizované informácie o opatreniach vo svete v kontexte pandémie COVID-19. Podstránka obsahuje aj tlačivá a odpovede na často kladené otázky súvisiace s cestovaním. Je zdrojom relevantných informácií pre občanov, médiá, cestovné kancelárie a portály o cestovaní.

Počet návštev jednotlivých častí stránky bol nasledovný:

• Obmedzenia na hraniciach (podmienky vstupu do jednotlivých krajín)	4 399 319
• Informácie o podmienkach vstupu do SR	1 233 701
• Oznamy a upozornenia pred cestou	307 250
• Úvodná stránka – COVID-19	262 672
• Často kladené otázky	248 940
• Informácie o opatreniach v anglickom jazyku	171 909
• Vstup cudzincov počas mimoriadnej situácie	164 260

Najvyšší nárast sa týkal informácií o **podmienkach vstupu do jednotlivých krajín (nárast o 1 172 232 prezretí)**, informácií o **podmienkach vstupu na územie SR (nárast o 975 063)** a často kladených otázok (**nárast o 91 292**).

Najväčší záujem bol o podmienky vstupu do **Rakúska (700 715 prezretí)**, **Chorvátska (607 226)**, **Českej republiky (487 035)** a **Maďarska (363 142)**. Z ďalších tradičných dovolenkových destinácií bol tiež vysoký záujem o informácie o vstupe do **Talianska (377 252 prezretí)**, **Grécka (218 156)**, **Portugalska (171 298)** a **Španielska (155 302)**.

Medzi služby, ktoré poskytuje MZVEZ SR občanom cestujúcim do zahraničia, patrí už viac ako 10 rokov zasielanie tzv. **uvítacích SMS držiteľom SIM kariet slovenských mobilných operátorov pri prekročení hraníc cudzích štátov**. Ohlasy a skúsenosti občanov SR cestujúcich do zahraničia nasvedčujú, že tento druh služieb našiel medzi nimi uplatnenie a v mnohých prípadoch úspešne slúži svojmu účelu.

Napriek zníženej cestovateľskej mobilite bolo **v roku 2021 evidovaných spolu 1 582 nových inštalácií mobilnej aplikácie Svetobežka**, ktorá v koncentrovanej podobe poskytuje informácie spojené s podmienkami cestovania do jednotlivých štátov sveta, vrátane kontaktov na zastupiteľské úrady a odporúčaní, ako postupovať v situáciách, ktoré si vyžadujú konzulárnu asistenciu či ochranu. V roku 2021 bola nasadená redizajnovaná verzia aplikácie.

Na tomto mieste je potrebné zmieniť, že administrátorom elektronických služieb spomínaných v tejto časti správy je komunikačný odbor MZVEZ SR, aj napriek tomu, že ich praktické využitie úzko súvisí s činnosťou konzulárnej služby.

4.3. Ďalšie nástroje komunikácie s klientskou verejnosťou

Podobne ako v predchádzajúcom roku aj v roku 2021 pandémie COVID-19 významnejšie ovplyvnila letnú i zimnú turistickú sezónu v kontexte mobility občanov SR smerom do zahraničia. Preto sa už druhý rok za sebou, na rozdiel od predchádzajúcich rokov, **nekonali zaužívané tlačové konferencie riaditeľa konzulárneho odboru** s cieľom informovať klientsku verejnosť o podmienkach cestovania do zahraničia a príslušných preventívnych odporúčaní konzulárnej služby. **Mediálne výstupy** týkajúce sa cestovania v podmienkach pandémie COVID-19 naďalej priebežne **realizovali predstavitelia politického vedenia rezortu (minister a štátny tajomník)** prostredníctvom *ad hoc* tlačových konferencií a intenzívnou publicitou na sociálnych sieťach. Riaditeľ KONZ vystúpil vo vysielaní TA3 k cestovným podmienkam počas letnej dovolenkovej sezóny.

V záujme čo najefektívnejšieho využívania dostupných nástrojov verejnej diplomacie na aktívnu osvetu kompetencií, činností a úloh konzulárnej služby, vrátane prezentovania

najlepších postupov a konkrétnych (modelových) prípadov z konzulárnej praxe, pri rešpektovaní pravidiel GDPR, bol v roku 2021 pripravený projekt „Ako môže pomôcť konzulárna služba?“. Ide o sériu 10-ich krátkych video spotov, ktoré reagujú na modelové situácie konzulárnej praxe v oblasti asistencie občanom v zahraničí. Nasadenie videospotov do verejného komunikačného priestoru predpokladáme v súlade s komunikačnou stratégiou rezortu v roku 2022 po uvoľnení pandemických opatrení a cestovných obmedzení.

5. VÍZOVÁ PRAX

5.1. Vízová agenda

V roku 2021 bolo výkonom vízovej agendy poverených 53 ZÚ z celkového počtu 74 ZÚ vykonávajúcich konzulárne činnosti. Z nich sa 7 nachádza v krajinách schengenského dohovoru (tzv. regionálne vízové centrá) a ich územná pôsobnosť pre vízovú agendu je rozdelená tak, aby pokrývali všetky členské štáty Schengenu. **Žiadosti o víza začal koncom roka 2021 prijímať ZÚ Jerevan.**

Pretrvávajúce cestovné obmedzenia súvisiace s pandémiou COVID-19 a **obmedzenie udeľovania víz občanom tretích štátov na cesty, ktoré nie sú nevyhnutné**, sa v roku 2021 prejavili (prvý krát od vstupu SR do Schengenu) zmenou pomeru udelených schengenských a národných víz v prospech národných víz. **V roku 2021 ZÚ prijali spolu 9 295 žiadostí o udelenie víza** a udelených bolo **3 718 schengenských víz (na krátkodobý pobyt) a 4 647 národných víz (najmä v súvislosti s dlhodobým pobytom)**. Zamietnutých bolo 110 žiadostí o schengenské víza a 664 žiadostí o národné víza. V predchádzajúcich rokoch bol pomer udelených schengenských a národných víz nasledovný: v roku 2020 – 4 129 schengenských víz/ 3 111 národných víz, v roku 2019 - 23 436/5 652, v roku 2018 – 25 376/2 638, v roku 2017 - 40 769/2 856.

Najvyšší počet žiadostí o vízum bol v roku 2021 prijatý na **ZÚ Moskva (1 586), Nur-Sultan (1059), Minsk (865), Istanbul (680) Hanoj (641), Sankt Peterburg (554), Nikózia (483) a Dillí (374)**.

V súvislosti s pandémiou COVID-19 svoju činnosť naďalej obmedzovali aj tzv. vízové centrá **spoločnosti VF Worldwide Holdings Ltd. (známej pod obchodným názvom VFS Global)**, ktoré v 10-ich tretích štátoch prijímajú žiadosti o schengenské víza pre Slovenskú republiku. Ich činnosť bola počas uplynulého roku obnovovaná len postupne v korelácii s vývojom situácie okolo COVID-19.

Žiadosti o udelenie víz a udelené víza podľa typu víz na ZÚ SR v roku 2021 – TOP 20

2021								
Zastupiteľský úrad	Spolu	Žiadosti o udelenie víz			Spolu	Udelené víza		
		Víza typu A	Víza typu C	Víza typu D		Víza typu A	Víza typu C	Víza typu D
Moskva	1 586	0	604	982	1 419	0	600	819
Nur-Sultan	1 059	0	128	931	1 010	0	128	882
Minsk	865	0	491	374	854	0	491	363
Istanbul	680	0	479	201	647	0	464	183
Hanoj	641	0	1	640	637	0	1	636
Sankt Peterburg	554	0	52	502	446	0	52	394
Nikózia	483	0	476	7	445	0	441	4

Dillí	374	0	108	266	311	0	106	205
Teherán	338	0	155	183	263	0	140	123
Ankara	261	0	122	139	222	0	113	109
Londýn	260	0	256	4	249	0	246	3
Taškent	203	0	46	157	121	0	35	86
Peking	176	0	87	89	158	0	74	84
Kyjev	173	0	148	25	155	0	137	18
Baku	150	0	124	26	144	0	120	24
Káhira	148	0	55	93	120	0	44	76
Viedeň	136	0	0	136	135	0	0	135
Jakarta	130	0	76	54	116	0	76	40
Šanghaj	122	0	82	40	98	0	73	25
Bejrút	118	0	21	97	67	0	20	47
TOP20:	8 458	0	3 512	4 946	7617	0	3 361	4 256
Zvyšné ZÚ:	837	0	374	463	748	0	357	391
Celkom:	9 295	0	3 886	5 409	8365	0	3 718	4 647

Pozn.: Víza typu A (letiskové tranzitné) sa v SR neudeľujú vzhľadom na spôsob organizácie letovej prevádzky.

Žiadosti o udelenie víz a udelené víza na ZÚ SR v roku 2021 podľa štátnej príslušnosti žiadateľa– TOP 20

2021								
Štátna príslušnosť	Spolu	Žiadosti o udelenie víz			Spolu	Udelené víza		
		Víza typu A	Víza typu C	Víza typu D		Víza typu A	Víza typu C	Víza typu D
Rusko	2 602	0	1 106	1 496	2 309	0	1 081	1 228
Turecko	939	0	675	264	882	0	652	230
Bielorusko	902	0	532	370	889	0	531	358
Vietnam	644	0	5	639	641	0	5	636
Kazachstan	633	0	135	498	606	0	134	472
India	458	0	190	268	389	0	183	206
Kirgizsko	455	0	7	448	428	0	7	421
Čína	331	0	198	133	284	0	173	111
Irán	311	0	169	142	253	0	151	102
Uzbekistan	207	0	46	161	125	0	36	89
Azerbajdžan	163	0	131	32	154	0	125	29
Egypt	127	0	72	55	103	0	59	44
Indonézia	126	0	81	45	113	0	81	32
Afganistan	113	0	12	101	93	0	6	87
Ukrajina	97	0	4	93	96	0	4	92
Thajsko	93	0	12	81	87	0	12	75
Sýria	83	0	14	69	45	0	12	33
Kuvajt	82	0	81	1	82	0	81	1
Južná Afrika	77	0	62	15	73	0	60	13
Nigéria	71	0	41	30	60	0	40	20
TOP20:	8 514	0	3 573	4 941	7 712	0	3 433	4 279
Zvyšné ZÚ:	781	0	313	468	653	0	285	368
Celkom:	9 295	0	3 886	5 409	8 365	0	3 718	4 647

5.2. Víza udelené v rámci zastupovania vo vízovom konaní

Cestovné obmedzenia spojené s pandemiou COVID-19 ovplyvnili v roku 2021 aj vydávanie víz na cesty do iných členských štátov, ktoré SR zastupuje vo vízovom konaní. V zmysle dvojstranných dohôd o zastupovaní vo vízovom konaní **v roku 2021 prijali vízové pracoviská ZÚ za iné členské štáty EÚ spolu 465 žiadostí o víza** (441 v roku 2020, 1 382 v roku 2019, 1 262 v roku 2018, 1 406 v roku 2017), z toho ZÚ Nikózia 240, Minsk 217 a Bukurešť 8 žiadostí o víza.

5.3. Outsourcing pri zbere údajov a žiadostí o víza

Od polovice decembra 2018 spoločnosť VFS Global zabezpečuje pre SR služby prostredníctvom 38 vízových centier v desiatich krajinách afrického a eurázijského kontinentu: v Bielorusku, Číne, Egypte, Indii, Kazachstane, Kuvajte, Palestíne, Rusku, Spojených arabských emirátoch a Turecku.

Spolupráca MZVEZ SR so spoločnosťou VFS Global je upravená Zmluvou o spolupráci pri zbere údajov a žiadostí o vízum z 5. 11. 2018. Zmluva o spolupráci bola, v súlade s požiadavkami uvedenými v prílohe X vízového kódexu, uzatvorená na 5 rokov alebo do vyčerpania finančného limitu koncesie vo výške 862 106 eur.

Outsourcing vízových služieb oceňujú žiadatelia o schengenské víza, pretože im podstatne znižuje náklady na získanie víza najmä v rozľahlých teritóriách, nakoľko nemusia kvôli využitiu vízových služieb cestovať do hlavného mesta, v ktorom sídli veľvyslanectvo. Outsourcing predstavuje pozitívny príspevok slovenskej diplomacie k aktivitám v oblasti ekonomickej diplomacie, prílevu zahraničných investícií, rozvoja turizmu a pri presadzovaní brandingu SR.

V roku 2021 bolo prostredníctvom vízových centier VFS Global prijatých 1 218 žiadostí o schengenské víza (v roku 2020 to bolo 1989, v roku 2019 to bolo 12 032), čo predstavuje **66 %** z celkového počtu prijatých žiadostí o schengenské víza v dotknutých krajinách a **31 %** z celkového počtu žiadostí o schengenské víza spracovaných uplynulý rok konzulárnou službou SR.

Spolupráca s externým poskytovateľom služieb bola aj v roku 2021 poznačená pandemiou COVID-19. V kontexte opatrení proti šíreniu vírusového ochorenia COVID-19 a na základe záverov Ústredného krízového štábu Slovenskej republiky, ministerstvo rozhodlo od 12. marca 2020 o pozastavení prijímania žiadostí o schengenské víza na všetkých konzulárnych úradoch, ako aj prostredníctvom vízových centier externého poskytovateľa služieb s výnimkou prípadov hodných osobitného zreteľa.

V nadväznosti na vývoj aktuálnej pandemickej situácie bola postupne obnovovaná spolupráca s VFS Global v obmedzenom režime. Vo februári 2021 na území Ruskej federácie začali vízové centrá prijímať žiadosti o schengenské víza v nevyhnutných prípadoch, v októbri 2021 v Indickej republike okrem schengenských víz na turistický účel. V novembri 2021 začali prijímať žiadosti v plnom rozsahu v Kuvajtskom štáte a Tureckej republike Konzulárny úrad v Spojených arabských emirátoch plánuje obnoviť spoluprácu v 1. štvrtroku 2022. V Bieloruskej republike, Kazašskej republike, na palestínskych územiach a v Egyptskej arabskej republike k obnoveniu spolupráce doteraz nedošlo. Schengenské víza sa v týchto krajinách vydávajú len v prípadoch hodných osobitného zreteľa a na účel návštevy rodinného

príslušníka občana členského štátu a pridruženého štátu, lekárskeho ošetrovania a pri služobných cestách.

5.4. Schengenské hodnotenie SR vo vízovej oblasti

Skupina expertov z členských štátov a EK v období 2. - 6. 12. 2019 preverovala (*in situ* v podmienkach ZÚ Minsk a GK Istanbul), ako SR uplatňuje spoločnú vízovú politiku. Na základe hodnotiacej správy bolo 20. 10. 2020 schválené Vykonávacie rozhodnutie Rady, ktorým sa stanovuje odporúčanie týkajúce sa riešenia nedostatkov zistených pri hodnotení SR.

SR vypracovala Akčný plán zohľadňujúci všetky odporúčania na nápravu nedostatkov uvedených v hodnotiacej správe, ktorý bol predložený EK a Rade EÚ v stanovenom termíne do 22. 1. 2021. V priebehu roka 2021 SR predkladala EK v štvrtročných intervaloch odpočet plnení jednotlivých odporúčaní podľa tohto akčného plánu. Odporúčania hodnotiacej komisie týkajúce sa administratívneho postupu, boli implementované už v druhej polovici roka 2020 inštrukciami riaditeľa konzulárneho odboru, ktorými sa metodicky riadi činnosť ZÚ poverených výkonom konzulárnych činností. Odporúčania technického charakteru a zmeny vízového informačného systému sa realizovali postupne v priebehu roka 2021. Upravený systém elektronickej žiadosti (EŽOV) o vízum bol nasadený do prevádzky v januári 2022.

5.5 Zmeny vízových a cestovných procedúr pre občanov SR

V súvislosti s pandémiou COVID-19 niektoré štáty pravidelne informovali o meniacich sa a sprísnených epidemiologických podmienkach pre vstup štátnych príslušníkov vybraných krajín.

Kórejská republika od 1. 9. 2021 obnovila pre občanov SR bezvízový styk. V rovnakom mesiaci zaviedla povinnosť registrácie štátnych príslušníkov krajín s bezvízovým vstupom do elektronickeho systému K-ETA, minimálne 24 hodín pred príchodom do krajiny. Registrácia je spoplatnená.

Od 1. 10. 2021 sú občania SR povinní cestovať do Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska výlučne s cestovným pasom. Výnimku majú občania, na práva ktorých sa vzťahuje Dohoda o vystúpení, ak sú zaregistrovaní v pobytovej schéme, tzv. Settlement Scheme, garantujúcej právo pobytu. Registrovaní občania môžu do 31. 12. 2025 naďalej používať pri cestách do Spojeného kráľovstva aj platné občianske preukazy obsahujúce elektronický čip.

Elektronické víza začal vo februári 2021 vydávať Pakistan a v novembri 2021 Mongolsko.

5.6. Dohody o zastupovaní vo vízovom konaní

V zmysle Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 z 13. júla 2009, ktorým sa ustanovuje vízový kódex Spoločenstva, by členské krajiny mali byť prítomné na vízové účely vo všetkých tretích krajinách, ktorých štátni príslušníci podliehajú vízovej povinnosti. Ak členský štát nemá v niektorej tretej krajine vlastný konzulárny úrad, mal by sa snažiť o uzatvorenie dohody o zastupovaní s cieľom zamedziť tomu, aby žiadatelia o víza museli na prístup ku konzulárnym úradom vyvíjať neprimerané úsilie. Vydávanie víz

v zastúpení je štandardnou formou spolupráce medzi členskými krajinami Európskej únie a uskutočňuje sa na základe bilaterálnych dohôd o zastupovaní vo vízovom konaní.

SR dosiaľ uzatvorila dohody o zastupovaní vo vízovom konaní s 15 členskými štátmi EÚ. Zmluvnými partnermi sú Belgicko, Česko, Holandsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Nemecko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Slovinsko, Švédsko, Španielsko, Švajčiarsko a Taliansko. **SR je týmito členskými štátmi zastupovaná v 58 krajinách. Recipročne SR zastupuje 6 členských štátov v 7 krajinách.**

Pandémia COVID-19 mala aj v roku 2021 vplyv na uzatváranie a vykonávanie dohôd o zastupovaní vo vízovom konaní medzi členskými štátmi.

Česko a Lotyšsko po tom, ako v roku 2020 dočasne pozastavili vykonávanie dohôd o vzájomnom zastupovaní, pristúpili k obnoveniu zastupovania Slovenskej republiky vo vízovom konaní. Na jeseň 2021 MZVEZ SR diplomatickou cestou oslovilo Holandsko a Rakúsko so žiadosťou o obnovenie zastupovania pri vydávaní schengenských víz. Zastupujúcim štátom boli poskytnuté základné informácie o možných cestovných obmedzeniach v súvislosti s pandémiou COVID-19 na území Slovenska s odkazmi na relevantné právne predpisy a internetové prepojenia.

Česká republika z dôvodu dočasného uzatvorenia Veľvyslanectva Českej republiky v Kábule pozastavila zastupovanie Slovenskej republiky pri spracovaní žiadostí o schengenské víza v Kábule s platnosťou od 15. 8. 2021.

Slovenská republika požiadala Poľsko o dočasné pozastavenie vykonávania Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Poľskej republiky o vzájomnom zastupovaní pri vydávaní víz (platnej od 11. 3. 2012) z dôvodu začatia prijímania žiadostí o schengenské víza na ZÚ Jerevan od 15. 1. 2022.

5.7. Programy pracovných dovolení – mobilita mladých

V roku 2021 neboli uzatvorené nové dohody týkajúce sa programu pracovných dovolení alebo mobility mladých. **Očakáva sa zmena Memoranda o porozumení medzi vládou SR a vládou Austrálie** o programe pracovných dovolení, ktorá sa bude týkať **zvýšenia ročnej kvóty víz z doterajších 200 na 1 000** a zrušenia požiadavky vo vzťahu k účastníkom programu predkladať podporný list príslušného ministerstva. **V štádiu rozpracovania sú dohody s Čile, Peru, Izraelom, Južnou Kóreou.** V súvislosti s pandémiou COVID-19, Nový Zéland v apríli 2021 dočasne pozastavil vykonávanie Zmluvy medzi Novým Zélandom a SR o programe pracovnej dovolenky (platnosť od 17. 4. 2012).

5. 8. Pobytová agenda

V zmysle ustanovení zákona č. 404/2011 o pobyte cudzincov v platnom znení môžu podať cudzinci žiadosť o povolenie prechodného či trvalého pobytu v SR aj v zahraničí na ZÚ. Od roku 2018, kedy bola prijatá legislatívna zmena, ktorá umožnila cudzincom s vízovou povinnosťou podať žiadosť o prechodný pobyt priamo na oddelení cudzineckej polície na základe udeleného národného víza, dochádza každoročne k poklesu žiadostí o pobyt podaných na zastupiteľských úradoch. Aj z dôvodu časovo náročnej procedúry podania žiadosti o pobyt na zastupiteľskom úrade, ktorej súčasťou je aj obsiahly pohovor so žiadateľom, mnohí cudzinci uprednostňujú podanie žiadosti o pobyt priamo na cudzineckej polícii v SR.

Častým problémom, s ktorým sa stretávajú ZÚ je, že mnohé žiadosti o pobyt nemožno prijať z dôvodu neúplnosti podania (chýbajúce doklady, časovo neplatné doklady, chýbajúce vyššie overenia dokladov, či preklady vyhotovené neoprávnenou osobou). V roku 2021 podalo na ZÚ žiadosť o povolenie pobytu na území SR za rôznym účelom spolu **2 253 občanov z tretích štátov** (v r. 2020 bolo prijatých 3 332 žiadostí, v roku 2019 bolo prijatých 3 530 žiadostí). Najviac žiadostí sa týkalo prechodného pobytu na účel zamestnania (739), podnikania (504), zlúčenia rodiny (445) a prechodný pobyt Slováka žijúceho v zahraničí (374).

Štatistika počtu žiadostí o udelenie trvalého a prechodného pobytu podaných na zastupiteľských úradoch SR v roku 2021 – TOP 20

ZÚ SR	Počet žiadostí o pobyt	Počet žiadostí o trvalý pobyt	Počet žiadostí o prechodný pobyt
Hanoj	477	7	470
Belehrad	380	1	379
Moskva	229	13	216
Užhorod	219	2	217
Dillí	151	5	146
Kyjev	120	3	117
Minsk	100	0	100
Abú Dhabí	57	8	49
Sarajevo	56	1	55
Istanbul	54	0	54
Bangkok	35	1	34
Peking	34	1	33
Sankt Peterburg	27	3	24
Jerevan	26	3	23
Ankara	25	0	25
Káhira	21	6	15
Mexiko	21	0	21
Washington	21	6	15
Tbilisi	18	0	18
Nairobi	14	2	12
Spolu TOP 20:	2 085	62	2 023
Zvyšné ZÚ:	168	26	142
Celkom:	2 253	88	2 165

5.9 Súčinnosť KONZ s inštitúciami SR

Počas roka 2021 spolupracoval konzulárny odbor MZVEZ SR s ostatnými štátnymi orgánmi SR pri zabezpečovaní víz pre zamestnancov štátnej správy pri zahraničných pracovných cestách do krajín s vízovou povinnosťou pre občanov SR. Konzulárny odbor vystavoval v prospech občanov podporné verbálne nóty pre diplomatické misie a konzulárne úrady cudzích štátov akreditované v/pre SR a poskytoval **súčinnosť pri vybavovaní víz ústavným činiteľom SR a členom ich delegácií** pred oficiálnymi a pracovnými cestami do destinácií s vízovou povinnosťou. Obdobná súčinnosť bola poskytovaná aj v prípade dočasných vyslaní zamestnancov na ZÚ.

V súvislosti s cestovnými obmedzeniami pri vstupe do SR v roku 2021, konzulárny odbor spracovával aj **žiadosti o výnimku Úradu verejného zdravotníctva SR z karanténnych opatrení pri vstupe na územie SR**. ÚVZ SR bolo po posúdení zo strany konzulárneho odboru na ďalšie konanie predložených 21 žiadostí individuálnych osôb a 42 oficiálnych žiadostí diplomatických misií akreditovaných v SR. Konzulárny odbor spracoval taktiež 61 žiadostí o udelenie súhlasu MZVEZ SR s výnimkou z karanténnych opatrení pre **zamestnancov medzinárodných organizácií, medzinárodných finančných inštitúcií a**

inštitúcií Európskej únie s výkonom pracovnej činnosti v SR a ich rodinných príslušníkov.

6. KONZULÁRNE PRÍJMY

Príjmy z činnosti konzulárnych pracovísk ZÚ (správne poplatky) pozostávajú z príjmov za poskytnuté konzulárne služby a z príjmov z vízovej činnosti. **Ich celková čiastka za rok 2021 dosiahla hodnotu 2 276 765 eur** (1 978 951 eur v roku 2020, 3 066 407 eur v roku 2019, 3 018 612 eur v roku 2018).

Príjmy z vízovej činnosti predstavovali čiastku 397 502 eur (247 102 eur v roku 2020, 1 080 065 eur v roku 2019 a 1 096 867 eur v roku 2018) **a za ostatné konzulárne služby 1 879 263 eur** (1 731 849 eur v roku 2020, 1 986 342 eur v roku 2019 a 1 921 744 eur v roku 2018).

Príjmy za víza udelené v rámci zastupovania iných členských štátov EÚ vo vízovom konaní dosiahli 7 255 eur (15 700 eur v roku 2020, 55 570 eur v roku 2019 a 52 943 eur v roku 2018).

Oproti roku 2020 bol zaznamenaný nárast príjmov správnych poplatkov o 297 814 eur. Čiastočné oživenie vízovej agendy, predovšetkým výrazný nárast počtu žiadostí o národné víza za účelom podania žiadosti o pobyt v SR, spôsobilo zvýšenie príjmov z vízovej činnosti o viac ako 150 000 eur. Zvýšili sa tiež príjmy z ostatnej konzulárnej činnosti o 147 414 eur.

Najvyšší podiel na príjmoch za poskytnuté konzulárne služby mali v roku 2021 **ZÚ Londýn 376 111 eur** (214 082 eur v roku 2020, 269 907 eur v roku 2019, 233 040 eur v roku 2018), **Praha 160 893 eur** (128 507 eur v roku 2020, 154 647 eur v roku 2019, 152 550 eur v roku 2018), **Hanoj 137 710 eur** (420 683 eur v roku 2020, 452 224 eur v roku 2019, 255 457 eur v roku 2018) a **Moskva 113 540 eur** (99 809 eur v roku 2020, 302 082 eur v roku 2019, 288 728 eur v roku 2018). Najväčší nárast konzulárnych príjmov zaznamenal v roku 2021 ZÚ Londýn (zvýšenie o 162 029 eur) a ZÚ Praha (nárast o 32 386 eur). Naopak, najvýraznejší pokles príjmov zaznamenal v roku 2021 ZÚ Hanoj (pokles o 282 973 eur), čo bolo spôsobené utlmením vízovej a pobytovej agendy v súvislosti s pandemickými opatreniami, nakoľko vízová a pobytová agenda je na tomto úrade nosnou agendou.

V zmysle sadzobníka konzulárnych poplatkov, ktorý je prílohou zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o správnych poplatkoch“), je poplatok za každý úkon vykonaný **na legalizačnom pracovisku konzulárneho odboru** vo výške 20,- EUR. Tento poplatok je možné uhradiť formou potvrdenia o úhrade správneho poplatku (tzv. e-kolok), prípadne platobnou kartou priamo na legalizačnom pracovisku KONZ. Celková suma vybratých poplatkov v roku 2021 bola **64 700,- EUR** (52 660 eur v roku 2020, 79 200 eur v roku 2019). Možnosť úhrady poplatkov platobnou kartou využilo 22 % klientskej verejnosti.

Správny poplatok za vyššie overenie nebol vybratý v 68 prípadoch podľa § 4 ods. 1 písm. a) zákona o správnych poplatkoch. Išlo o žiadosti o vyššie overenie listín vydaných Generálnou prokuratúrou SR a Ministerstvom spravodlivosti SR v rámci medzinárodnej právnej pomoci.

7. ZMENY PRÁVNÝCH PREDPISOV UPRAVUJÚCICH PÔSOBNOSŤ KONZULÁRNEJ SLUŽBY

V roku 2021 bol novelizovaný **zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Novela upravila ustanovenia na úseku pobytovej agendy súvisiace so znižovaním administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy, keď od 1. januára 2022 zrušila povinnosť cudzinca predkladať k žiadosti o trvalý pobyt sobášny list, ak sobáš s občanom SR s trvalým pobytom na území SR nastal na území SR alebo je zapísaný v osobitnej matrike.

Koncom roka boli vládou SR prijaté dve nariadenia vlády, ktoré upravujú uľahčenie vstupu cudzincom, ktorí vykonávajú buď určené profesie, alebo ide o vysokokvalifikovaných odborníkov. Tieto všeobecné právne predpisy však nadobudnú účinnosť až k 1. 4. 2022.

8. ČINNOSŤ V PRACOVNÝCH SKUPINÁCH RADY EÚ, KONZULÁRNE KONZULTÁCIE

8.1. Činnosť v pracovných skupinách Rady EÚ

Pracovná skupina Rady EÚ pre konzulárnu spoluprácu (PS COCON)

Portugalské i slovinské predsedníctvo bolo poznačené pandémiou Covid-19. Zasadnutia sa uskutočňovali výhradne vo forme VTC, bez priamej účasti v Bruseli. Kľúčovou témou PS COCON boli predovšetkým problematika konzulárneho krízového manažmentu, stav príprav krízových plánov v tretích krajinách v rámci miestnej konzulárnej spolupráce, problematika konzulárnych demaršov a konzulárnych iniciatív vo vybraných tretích krajinách, konzulárno-krízové cvičenia a konzulárny dialóg medzi EÚ a USA, Kanadou a Austráliou.

PS COCON sa zaoberala situáciou v konzulárnych službách členských štátov počas pandémie a po pandémii COVID-19 a 31. 5. 2021 prijala dokument o digitalizácii konzulárnych služieb v postcovidovom svete.

Pandémia COVID-19 a obmedzenia osobného poskytovania konzulárnych služieb poukázali na potrebu rozvoja digitálnych konzulárnych služieb a ďalšej akcelerácie implementácie digitálnej reformy v konzulárnej oblasti. Pandémia zrýchlila trendy, ktoré sú trvalé, ako je práca na diaľku, virtuálne stretávanie, e-government, elektronické zasielanie dokumentov, online bankovníctvo. Rovnako vyvolala zmeny aj v správaní občanov, ktoré pretrvávajú po jej skončení. Pandémia podstatne zvýšila záujem a požiadavky na konzulárne online služby a služby vykonávané na diaľku, teda poštou, kuriérnymi službami, telefónom, e-mailom, webstránkou a sociálnymi médiami. Zvýšila sa schopnosť a ochota občanov využívať online služby, zvýšil sa počet e-mailových žiadostí a vyhľadávania informácií na konzulárnych webstránkach.

Krajiny sa stretávali s ťažkosťami pri výkone konzulárnych služieb, ktoré sú najviac žiadané, ako je vydávanie cestovných pasov, z dôvodu nemožnosti osobnej prítomnosti pri zbere biometrických údajov. Niektoré prijaté riešenia využívali spôsoby, ktoré nevyžadujú osobnú prítomnosť, ako sú poštové služby, videokonferencie, bezhotovostné platby na diaľku. Využívanie online objednávanie umožňuje vyhnúť sa čakaniu v dlhých radoch. Väčšina ČS digitalizuje svoje konzulárne služby tak, aby poskytovali širší rozsah služieb svojim občanom prostredníctvom online platforiem.

Viacero ČŠ zaviedlo výnimku zo všeobecného pravidla osobnej prítomnosti umožniac podávanie žiadostí o osobné doklady online s elektronickým podpisom alebo podanie žiadosti v prípadoch, keď biometrické údaje už boli poskytnuté v nedávnej dobe. Štáty umožnili výmenu cestovného pasu na diaľku zaslaním dokumentov doporučenou poštou alebo kuriérom s identifikáciou osoby prostredníctvom video a audio prenosu. V týchto prípadoch niekedy bola obmedzená dĺžka platnosti cestovného dokladu, nakoľko zatiaľ neexistuje digitálna alternatíva k povinnosti odoberania biometrie od žiadateľov o vydanie osobných či cestovných dokladov

Pracovná skupina Rady EÚ pre víza (PS VISA)

V prvom polroku 2021 počas **predsedníctva Portugalska**, sa z dôvodu pokračovania celosvetovej pandémie Covid-19 konalo **5 neformálnych zasadnutí PS VISA** formou videokonferencií. **Slovinské predsedníctvo** taktiež zorganizovalo v roku 2021 **5 neformálnych online zasadnutí PS VISA**.

V oblasti vízovej spolupráce sa diskutovalo najmä o **(i) obnovení vízových činností konzulárnych úradov**, ktoré boli pozastavené alebo čiastočne obmedzené z dôvodu pandémie; **(ii) štvrtej správe v rámci mechanizmu pozastavenia oslobodenia od vízovej povinnosti**, ktorá uvádza, že všetky hodnotené štáty Východného partnerstva a západného Balkánu spĺňajú požiadavky vízovej liberalizácie; **(iii) vykonávacích rozhodnutiach Rady o pozastavení uplatňovania určitých ustanovení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 vo vzťahu k Iraku, Bangladéšu a Gambii** (uplatnenie vízových pák podľa čl. 25a vízového kódexu v dôsledku nespôsobnosti v readmisii), pričom výsledkom bolo prijatie rozhodnutia len voči Gambii. ČŠ sa vzhľadom na zlepšenie spolupráce Bangladéša zhodli, že nie je potrebné predloženie takéhoto rozhodnutia na schválenie; **(v) reciprocite v oblasti vízovej politiky** vo vzťahu k Južnej Kórei a Japonsku.

Vízový výbor Európskej komisie (Visa Committee)

Uskutočnili sa 4 **expertné rokovania prostredníctvom videokonferencií** zamerané najmä na **revíziu textu Príručky k Vízovému kódexu** súvisiacu s brexitom, či rozsudkom ESD k dôvodu zamietnutia žiadosti o vízum v prípade, keď iný ČŠ uplatní námietku k neudeleniu víza štátnemu príslušníkovi tretej krajiny. EK taktiež informovala o **processe digitalizácie víz a zámere predložiť návrh nariadenia o digitalizácii vízových postupov** vo februári 2022. Uvedenému predchádzala štúdia realizovateľnosti, na základe ktorej vznikol projekt prototypu vízového portálu. Vo vzťahu k implementácii novely vízového kódexu, boli prerokované návrhy úpravy tzv. „kaskádového“ systému udeľovania víz pre viacnásobných žiadateľov ako aj harmonizované zoznamy podporných dokumentov k žiadosti o vízum vo vzťahu k žiadateľom z niektorých tretích štátov (Alžírsko, Irán, Katar a Rusko).

8.2. Konzulárne konzultácie s partnerskými konzulárnymi službami

14. 6. 2021 sa z iniciatívy poľského predsedníctva vo Vyšehradskej skupine (V4) v rámci **pravidelných konzulárnych konzultácií krajín V4** konala **videokonferencia riaditeľov konzulárnych odborov ministerstiev zahraničných vecí Česka, Maďarska, Poľska a Slovenska**. Videokonferencia sa venovala aktuálnym konzulárnym témam ako napr. dopad pandémie COVID-19 na dobrovoľné návraty občanov a reintegračné programy, výmena skúseností s využitím outsourcingu vo vízovej oblasti, aktivity EÚ v oblasti digitalizácie vízového procesu a implementácia spoločného vízového portálu EÚ na podávanie žiadostí o víza, digitalizácia konzulárnych služieb a vplyv a dôsledky brexitu na konzulárne služby.

Vzhľadom na neštandardné podmienky pandémie COVID-19 konzultácie s ďalšími partnerskými konzulárnymi službami prebiehali primárne vo formáte členských štátov EÚ/Schengenu počas virtuálnych zasadnutí pracovných skupín Rady EÚ resp. EK.

9. Honorárne konzuláty

Na doplnenie profesionálnej siete zastupiteľských úradov pre výkon celého radu funkcií vrátane pomoci slovenským fyzickým a právnickým osobám využívame **193 konzulátov vedených honorárnymi konzulmi**, z toho 25 v Afrike, 40 v Amerike, 5 v Austrálii, 44 v Ázii, 20 v Európe (okrem EÚ) a 59 v EÚ. Táto sieť bola **v roku 2021 rozšírená o 17 nových honorárnych konzulov**.

Konzulárny odbor predkladá každoročne do konca marca vedeniu ministerstva samostatnú správu o tom, ako ZÚ riadia, koordinujú a kontrolujú honorárne konzuláty SR. Táto správa je po schválení vedením zasielaná na všetky ZÚ ako hodnotenie a zároveň usmernenie činnosti, a to jednak ako všeobecná správa, resp. usmernenie platné pre celú sieť ZÚ, ako aj špecificky k činnostiam jednotlivých ZÚ.

10. VYBRANÉ PRÍKLADY ČINNOSTI KONZULÁRNEJ SLUŽBY NA ZÚ

ZÚ Londýn a brexit - Odchod Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z EÚ a s tým súvisiaci proces podávania žiadostí **o štatút usadlíka** s lehotou do konca júna 2021 vytvoril zo strany slovenskej komunity tlak na agendu dokladov. Len v 1. polroku 2021 bolo prijatých celkom **5 636 žiadostí o vydanie OP a CP**. Podľa dostupných štatistík sa do schémy osobitného štatútu usadlíka prihlásilo viac ako **129 290 Slovákov**. Brexit sa prejavil aj v raste počtu úkonov na úseku osvedčovacej agendy, kedy bolo v roku 2021 osvedčených 4 620 podpisov a kópií dokumentov a 49 osvedčení prekladov (nárast oproti r. 2020 – 3 130 overených podpisov a 18 prekladov). Rovnako mal vplyv na **výkon matričnej agendy**. V roku 2021 bol výrazne vyšší počet žiadostí o zápis do osobitnej matriky (968 v porovnaní so 641 v roku 2020) a tiež počet žiadostí o vydanie matričného dokladu (197 oproti 105 v roku 2020).

ZÚ Jakarta dlhodobo poskytoval konzulárnu asistenciu občanke SR v súvislosti s únosom jej maloletej dcéry zo SR do Indonézie, ktorý uskutočnil otec dieťaťa. ZÚ rovnako poskytoval súčinnosť rodine zavraždenej občianky v teritóriu.

ZÚ Bangkok poskytoval aktívnu súčinnosť a asistenciu väzobne zadržavanému občanovi SR v Thajsku. ZÚ bol nápomocný najmä pri riešení jeho zdravotných problémov, ako aj pri komunikácii s právnou zástupkyňou a jeho rodinnými príslušníkmi.

ZÚ Helsinki poskytoval dlhodobo konzulárnu asistenciu občanke SR počas celého obdobia jej hospitalizácie na psychiatrickej klinike v Helsinkách.

GK Šanghaj poskytoval súčinnosť v prípade zadržaného študenta, ktorý čelí obvineniu z ťažkého ublíženia na zdraví a toho času je väzobne stíhaný v ČĽR.

ZÚ Záhreb aktívne asistoval pri identifikácii neznámej osoby nájdenej na ostrove Krk bez dokladov a s amnéziou, ktorá bola hospitalizovaná na neurologickom oddelení. Neznámu ženu sa podarilo s pomocou Interpolu identifikovať ako slovenskú občianku, následne ZÚ poskytoval súčinnosť rodinným príslušníkom pri jej prevoze do SR.

ZÚ Záhreb zabezpečil z vlastných zdrojov a v spolupráci s firmou Gevorkyan s.r.o. zo Slovenska humanitárnu pomoc do mesta Petrinja, ktoré bolo v blízkosti epicentra katastrofálneho zemetrasenia. Starosta Petrinje osobne ocenil adrešnosť pomoci ako aj fakt, že ide už o tretiu „tranžu“ pomoci zo Slovenska, tentoraz pod značkou Made in Slovakia.

GK Krakov poskytoval súčinnosť a pomoc pri exhumácii a repatriácii telesných pozostatkov syna slovenských adoptívnych rodičov. Zabezpečoval rozhodnutia súdov, potvrdenia z centrálného registra obyvateľov, matričný zápis, úmrtný list, žiadal o udelenie výnimky na vykonanie exhumácie, vypomáhal pri komunikácii s prokuratúrou, hygienikom a správcom cintorína v Pszyne (Poľská republika). Následne asistoval pri prevoze telesných pozostatkov občana na územie SR.

11. ZÁVER

Každý občan SR v zahraničí má nárok na konzulárne služby a ochranu bez ohľadu na skutočnosť, či sa zdržiava v zahraničí dlhodobo alebo krátkodobo a bez ohľadu na to, či SR v danej krajine má alebo nemá svoje diplomatické či konzulárne zastúpenie. Občania SR cestujúci do zahraničia sa nezriedka ocitnú v situáciách, ktoré nedokážu prekonať bez pomoci ZÚ. Úlohou konzulárnych orgánov je prijať v takýchto situáciách adekvátne opatrenia, ktoré postihnutým občanom umožnia stav núdze prekonať, a to včasne, profesionálne a empaticky. V prípade potreby, ak ide o ohrozenie bezpečnosti, zdravia či životov našich občanov, využíva konzulárna služba mechanizmus krízového manažmentu alebo možnosti vyplývajúce z medzinárodnej spolupráce.

Hodnotený rok 2021 bol z pohľadu konzulárnej služby podobne ako rok 2020 špecifický, nakoľko bol naďalej výrazne ovplyvnený globálnou krízovou situáciou spôsobenou pandemiou COVID-19. V porovnaní s predchádzajúcim rokom bol zaznamenaný zvýšený záujem o konzulárne služby, ktorý sa prejavil predovšetkým vysokým počtom prijatých žiadostí o cestovné pasy, občianske a vodičské preukazy a tiež žiadostí týkajúcich sa matričnej a štátoobčianskej agendy.

Nárast podaní prostredníctvom elektronických konzulárnych služieb o 28 % napovedá skutočnosti, že sa ich využívanie už dostalo do povedomia širokej verejnosti a práve krízová situácia, počas ktorej bolo potrebné regulovať počet klientov osobne prítomných v danom čase pri podávaní žiadostí v priestoroch ZÚ, preukázala potrebu ďalšej elektronizácie konzulárnych služieb a funkčných rezervačných systémov.